1328_2025_SVD_krakowski informator_srodek_ryobi_Front_1 10/22/2025 12:28:09 Hagenta

1328_2025 srodek_ryobi Forma: 1 Arkusz: 1 Front

3. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością 48
3.1. Informacje ogólne 49
3.2. Uprawnienia pracownicze osób z niepełnosprawnościami 51
3.3. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością 56
3.3.1. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu 58
3.3.2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej 59
3.3.3. Szkolenia osób niepełnosprawnych 60
3.3.4. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu 61
3.3.5. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej 63
3.4. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnością 64
3.5. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne ZUS 68
3.6. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne KRUS 70
3.7. Biura pośrednictwa pracy i urzędy pracy 71
3.7.1. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie 72
3.7.2. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego 73
3.7.3. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie 74
4. Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie 77
4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 78
4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej 79
4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w tumusach rehabilitacyjnych 80
4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny 81
4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów 82
4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych 84
4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych 85
4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych 87
4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego 88
4.1.9. Program „Aktywny samorząd” 88
4.1.9.1. Program w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach „Modułu II” 89
4.1.9.2. Pomoc w likwidacji barier transportowej w ramach „Gdzieś A” 91
4.1.9.3. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Gdzieś B” 93
4.1.9.4. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Gdzieś C” 95
4.1.9.5. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej w ramach „Gdzieś D” 98
4.1.9.6. Pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie warsztatów domowej w ramach „Gdzieś E” 100
4.2. Świadczenia zdrowotne 101
4.2.1. Zasiłek stały 102
4.2.2. Zasiłek okresowy 102
4.2.3. Zasiłek celowy 103
4.2.4. Pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dla osób usamodzielnianych 104
4.2.5. Dopłaty do zwiększonych kosztów grzewczych 108
4.3. Świadczenia niepieniężne 109
4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” 121
4.4.1. Formy pomocy w ramach programu „Za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie 125
4.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych 126

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub wobec którego nie zgłoszono zarzutu ważności, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie rentowej (np. renty), o których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji. Orzeczenie może zostać wydane bez przeprowadzania bezpośredniego badania, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik i komisja lekarska mogą zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wynik badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Orzecze to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności ograniczonej, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przyuczenia zdrowotna do pracy przez zdrowie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, względnie osobę jako:

- całkowicie niezdolną do pracy,
- całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielną egzystencji,
- całkowicie niezdolną do pracy oraz konieczną pielęgnacji w formie wentylacji domowej w ramach „Obszaru E”.

Orzeczenie o niezdolności do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- okresowa,
- trwała.

Wyznacz jakie należy spełnić, aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy.
Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy;
- ma wymagany okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) – warunek jest inny wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy i z pracy.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Sprawę załatwia:
oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
31-080 Kraków, ul. Pędzichów 27.

Centrum Obsługi Telefonicznej:
Informacja COT działa pod numerem telefonu **22 560 16 00** z telefonów stacjonarnych i komórkowych (koszt połączenia wg umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym). Po połączeniu słyszymy komunikat powitalny, a po nim można wybrać jedną z następujących opcji (w tym celu należy wybrać odpowiednią cyfrę na klawiaturze numerycznej telefonu):
1 – można odsłuchać komunikaty informacyjne z wybranego zakresu funkcjonowania ZUS **(24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu)**,
2 – można się uwierzytelnić,
3 – można uzyskać dane adresowe placówek ZUS,
0 – połączenie z konsultantem COT po wybraniu zakresu rozmowy.
Konsultanci COT są dostępni pon. – pt. w godz. 7:00–18:00.

Uwaga! W trakcie rozmowy z konsultantem można przejść uwierzytelnienie za pomocą pytań zadawanych przez konsultanta – pozwoli to mu potwierdzić stwierdzenie osoby zainteresowanej lub mu zaprzeczyć albo udzielić niektórych informacji z konta w ZUS. Pełne informacje w swojej sprawie można uzyskać przez telefon wyłącznie w przypadku podania identyfikatora PUE i hasła (PIN) do COT. W przypadku nie podania wymaganych danych, konsultant będzie mógł udzielić wyłącznie informacji ogólnych.
Adres e-mail do zapytań ogólnych: cot@zus.pl
Za pośrednictwem poczty elektronicznej należy kierować wszelkie pytania ogólne z zakresu działalności ZUS. Poczta elektroniczna nie gwarantuje bezpieczeństwa przekazywanych informacji, dlatego nie należy za jej pośrednictwem przekazywać informacji osobistych.

- **świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych** – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939–1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939–1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%. W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – przysługuje tylko jeden dodatek.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługującym cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych;

- **ryczałt energetyczny** – przysługuje do emerytury kombatantom oraz innym osobom uprawnionym na podstawie decyzji szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych; żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz zakładach pozyskiwania rud uranowych i batalionach

przepisowa jest wykonywana lub świadczenia przysługującego w wysokości tego kombatanckiego lub świadczenia pieniężnego o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu przysługuje jeden z tych dodatków – wyższy albo wybrany.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 31 maja 1996 roku o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistyczny Republik Radzieckich.

osoba zainteresowana, niezadzelająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

dodatek pielęgnacyjny – przyznawany jest osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która została uznana za całkowicie niezdolną do samodzielnej egzystencji albo osobie ukończyła 75 lat życia. Dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest – na wniosek zainteresowanego – osobie, która ukończyła 75 lat życia, a nie posiada ustalonej emerytury lub renty, o której mowa powyżej, renty z tytułu choroby zawodowej, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy i z pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zarobkowe, renty z tytułu szkolnego lub nieposiada w wyżej wymienionych okresach.

Renty socjalną przyznaje się nie wcześniej, niż od miesiąca w którym złożono wniosek o to świadczenie, nawet jeśli przestanie posiąby spełnione wcześniej. Jeśli osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie uprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% podstawy renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Gdy ważna wysokość tych świadczeń przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, obniżenia podlega wysokość rent do wysoki odpłatności z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Tryb dowoływania się do orzeczenia lekarza orzecznika oraz od decyzji w sprawie świadczeń:

- od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia; sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej;
- Prezes ZUS, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej; o czym osoba zainteresowana jest niezwłocznie zawiadamiana;
- od decyzji organu rentowego w sprawie świadczenia przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnym przepisach.

Uwaga! **Osoba pełnoletnia jest osobą, która ukończyła 18. rok życia. Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński do ukończenia 18. roku życia, a nie ukończyła 18 lat.**

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS na zasadach i w sposobie określonym w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W świetle tej ustawy za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. **Nie jest istotne kiedy powstała całkowita niezdolność do pracy, lecz co czy niezdolność ma bezpośrednią spowodowane uszkodzenia organizmu, które powstało w wyżej wymienionych okresach.**

Do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zarobkowe, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy i z pracy, renty z tytułu choroby zawodowej, renty szkolnej, renty rodzinnej – przysługują następujące dodatki i świadczenia pieniężne:

- **dodatek pielęgnacyjny** – przysługuje osobie uprawnionej do świadczeń pielęgnacyjnych, o których mowa powyżej, renty z tytułu wypadku przy pracy oraz o samodzielnej egzystencji, renty z tytułu choroby zawodowej, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz renty socjalnej. Dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie pełnoletniej, która ukończyła 75 lat życia, a nie posiada ustalonej emerytury lub renty, o których mowa powyżej, a także osobie, która ukończyła 75 lat życia, a nie ma prawa do odwołania się do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, o którym mowa powyżej, jeśli będą opłacane pełne koszty pobytu w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w którym ma miejsce. Dodatek pielęgnacyjny będzie przysługiwał osobie przebywającej zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, jeżeli będą opłacane pełne koszty pobytu i będą przyznane zadne ulgi w wysokości odpłatności za pobyt. Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przyznawana jest waloryzacja.

Podstawa prawna: art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

- **dodatek dla sierot zupełnych** wypłacany jest przy renie rodzinnej. Dodatek przysługuje osobie, której odywoły rodzice nie żyją bądź matka nie żyje a ojciec jest nieznany, kwota dodatku jest stała, ale ulega podwyższeniu wskaźnikiem waloryzacji emerytur i rent od miesiąca.

wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności, a także formularz informacji o uczniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał, składane w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

Szczegółowy opis zadania znajduje sie w procedurze SZ-1:
https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-1

1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Od wydanego przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odwołanie.

Szczegółowy opis zadania znajduje sie w procedurze SZ-3:
https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-3

1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16. roku życia, na

Zespół przyjmuje osoby zainteresowane od poniedziałku do piątku w godzinach 7:40–15:30.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa, zakładka „USŁUGI – ZAŁATW SPRAWĘ” – www.bip.krakow.pl

1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16. roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 7 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest:

- na stałe – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy,
- na okres – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące

uwarunkowany czynnik niepełnosprawności	częściowa niezdolność do pracy do pracy na stanowisku wydanym w okresie od 1 stycznia do 15 sierpnia 1998 roku	II grupa inwalidzka	brak
	całkowita niezdolność do pracy		
znaczny stopień niepełnosprawności	całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji	I grupa inwalidzka	sala lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie domowym z pomocą pielęgniarki/rodzinnego
	niezdolność do samodzielnej egzystencji		

1.4. Orzecznictwo dla celów pozarentowych

1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy i instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działające jako II instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, a orzeczenia wydawane są w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Wielkiemi miejscową Powiatowego/Miejskiego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności. W przypadku osób bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące to względów rodzinnych lub zdrowotnych, w szczególnych sytuacjach, w przypadkach zdarzeń losowych i innych przypadkach przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zamieszkowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub przebywających na jej terenie z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest **Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie** funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Dekerta 24 w Krakowie – tel. 12 616 52 12

- **świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych** – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939–1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939–1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%. W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – przysługuje tylko jeden dodatek.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługującym cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych;

- **ryczałt energetyczny** – przysługuje do emerytury kombatantom oraz innym osobom uprawnionym na podstawie decyzji szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych; żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz zakładach pozyskiwania rud uranowych i batalionach

przepisowa jest wykonywana lub świadczenia przysługującego w wysokości tego kombatanckiego lub świadczenia pieniężnego o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu przysługuje jeden z tych dodatków – wyższy albo wybrany.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 31 maja 1996 roku o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistyczny Republik Radzieckich.

osoba zainteresowana, niezadzelająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

dodatek pielęgnacyjny – przyznawany jest osobie uprawnionej do świadczeń pielęgnacyjnych, o których mowa powyżej, renty z tytułu wypadku przy pracy oraz o samodzielnej egzystencji, renty z tytułu choroby zawodowej, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz renty socjalnej. Dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie pełnoletniej, która ukończyła 75 lat życia, a nie posiada ustalonej emerytury lub renty, o których mowa powyżej, a także osobie, która ukończyła 75 lat życia, a nie ma prawa do odwołania się do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, o którym mowa powyżej, jeśli będą opłacane pełne koszty pobytu w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w którym ma miejsce. Dodatek pielęgnacyjny będzie przysługiwał osobie przebywającej zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, jeżeli będą opłacane pełne koszty pobytu i będą przyznane zadne ulgi w wysokości odpłatności za pobyt. Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przyznawana jest waloryzacja.

Podstawa prawna: art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

- **dodatek dla sierot zupełnych** wypłacany jest przy renie rodzinnej. Dodatek przysługuje osobie, której odywoły rodzice nie żyją bądź matka nie żyje a ojciec jest nieznany, kwota dodatku jest stała, ale ulega podwyższeniu wskaźnikiem waloryzacji emerytur i rent od miesiąca.

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub wobec którego nie zgłoszono zarzutu ważności, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie rentowej (np. renty), o których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji. Orzeczenie może zostać wydane bez przeprowadzania bezpośredniego badania, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik i komisja lekarska mogą zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wynik badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Orzecze to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności ograniczonej, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przyuczenia zdrowotna do pracy przez zdrowie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, względnie osobę jako:

- całkowicie niezdolną do pracy,
- całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielną egzystencji,
- całkowicie niezdolną do pracy oraz konieczną pielęgnacji w formie wentylacji domowej w ramach „Obszaru E”.

Orzeczenie o niezdolności do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- okresowa,
- trwała.

Wyznacz jakie należy spełnić, aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy.
Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy;
- ma wymagany okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) – warunek jest inny wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy i z pracy.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Sprawę załatwia:
oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
31-080 Kraków, ul. Pędzichów 27.

Centrum Obsługi Telefonicznej:
Informacja COT działa pod numerem telefonu **22 560 16 00** z telefonów stacjonarnych i komórkowych (koszt połączenia wg umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym). Po połączeniu słyszymy komunikat powitalny, a po nim można wybrać jedną z

Wydawca:
Urząd Miasta Krakowa
Wydział Polityki Społecznej, Równości i Zdrowia
30-703 Kraków
ul. Dekerta 24
tel. 12 616 51 19
sz.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl

Redakcja:
Aleksandra Łukasik-Kapica

Skład:
Artur Brożonowicz, frontart@frontart.eu

Druk:
DRUKARNIA SIL-VEG-DRUK s.c. J. Pawelak, D. Pełka, D. Śmich
42-700 Lubliniec, ul. Niegolewskich 12

Kraków, 2025/2026

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-67818-33-9

Zapraszamy do zgłaszania spostrzeżeń i propozycji drogą elektroniczną na adres: Aleksandra.Lukasik@um.krakow.pl

Projekt jest finansowany ze środków Miasta Krakowa.

Spis treści

1. Orzecznictwo 9
1.1. Status osoby niepełnosprawnej 10
1.2. Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności 10
1.3. Równoważność zapisów stopni niepełnosprawności w obecnym i byłym systemie orzecznictwa 11
1.4. Orzecznictwo dla celów pozarentowych 12
1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie 12
1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności 13
1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień 16
1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności 16
1.4.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej 18
1.5. Orzecznictwo dla celów rentowych 19
1.5.1. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych 25
2. Charakterystyka szkolnictwa specjalnego i integracyjnego 32
2.1. Szkolnictwo specjalne 33
2.1.1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych 34
2.1.2. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim 34
2.2. Szkolnictwo integracyjne 35
2.3. Wybór oferty kształcenia 36
2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej 37
2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju 42
2.6. Transport uczniów z niepełnosprawnością 45
2.6.1. Dowóz dzieci, uczniów i młodzieży niepełnosprawnej do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków 45
2.6.2. Zwrot rodzicom kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków 47

Na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności, a w przypadku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności również stopień niepełnosprawności za pomocą fotokodu QR.

Równocześnie legitymacje wydawane są na okres ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż na okres:

- 5 lat – w przypadku legitymacji dokumentującej niepełnosprawność,
- 10 lat – w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60. roku życia,
- w przypadku osób, które ukończyły 60. rok życia legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych, takich jak w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 60. roku życia – w przypadku tych osób możliwe jest wydanie legitymacji na stałe.

O terminie odbioru legitymacji dokumentującej niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osoba zainteresowana powiadamiana jest telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w formie korespondencji tradycyjnej.

Postępowanie w sprawie wydania legitymacji nie podlega opłatom. Natomiast za wydanie duplikatu legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności pobierana jest opłata w wysokości 15 złotych.

> Szczegółowy opis zadań znajduje się w procedurach:
> - SZ-4 (legitymacja o stopniu niepełnosprawności): https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-4
> - SZ-5 (legitymacja o niepełnosprawności): https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-5

1.5. Orzecznictwo dla celów rentowych

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmują się lekarze orzecznicy i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Oceniają oni niezdolność do pracy, jej stopień, przewidywany czas trwania oraz wydają orzeczenia, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych. Lekarze orzecznicy **działają w wyznaczonych jednostkach ZUS** na terenie woj. małopolskiego, podobnie komisje lekarskie, które działają w Krakowie.

- niezdolność do pracy powstała w okresie składkowym lub nieskładkowym (są one wymienione w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2023 roku, poz. 1251) albo nie dłużej niż w ciągu 18 miesięcy ze ustania tych okresów. Warunek ten nie dotyczy ubezpieczonego zatrudnionego do pracy, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 dla mężczyzny.
- nie ma ustalonego prawa do emerytury lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Stałe bezpłatne przejazdy

Osoba uprawniona do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy. Określa ten wynosi:

- **1 rok** – jeśli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat,
- **2 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 20 a 22 rokiem życia,
- **3 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 22 a 25 rokiem życia,
- **4 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 25 a 30 rokiem życia,
- **5 lat** – jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres wnioskowanych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30. roku życia musi przypadać w ciągu ostatnich 10-lecia przed dniem ustalenia wieku emerytalnego lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Od tej zasady jest jednak wyjątek, kiedy wnioski o ustalenie niezdolności do pracy, Od tej zasady jest jednak wyjątek, kiedy wnioski o ustalenie niezdolności do pracy, który udowodnił okres składkowy co najmniej 25 lat dla kobiety lub 30 dla mężczyzny.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek dosłania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo o ciągu miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, pomaturalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał pracę przemysł lub z zgłoszeniem nieprzekraczającym 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje rent z tytułu niezdolności do pracy

- **renta stała** – jeżeli niezdolność do pracy jest trwała i nie rokuje odzyskania zdrowia do pracy.

- **renta okresowa** – jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa, renta ta przysługiwa przez okres wskazany w decyzji organu rentowego; istnieją okresowe do odyczkania zdolności.
- **renta szkoleniowa** – jeżeli osoba tej osoby orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego, oniemoż nie może ona pracować w dotychczasowym zawodzie, renta szkoleniowa przysługuje przez 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia, ale w dalej niż o 30 miesięcy (o ile jest to uzasadnione do przekwalifikowania się).

O terminie okresowej niezdolności do pracy, organ rentowy powiadamia zawiadamia osobę uprawnioną na piśmie nie później niż na 3 miesiące przed ustaleniem prawa do renty. Osoba zainteresowana ustalenie prawa do renty powinna złożyć wniosek przyczynione do niej prawa wraz z udokumentowaniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza specjalistę się ta osoba, zależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Inne świadczenia z ZUS

- **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową.
- **świadczenie rehabilitacyjne** – dla ubezpieczonego, który do wyczerpania zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a ulsze leczenie lub rehabilitacja rzeczna rokują odzyskanie zdolności do pracy.
- **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek zasiłku lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.
- **renta rodzinna** – dla uprawnionych członków rodziny po osobie, która w chwili śmierci miała prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, oraz do osobie ubezpieczonej, która spełniała warunki do przyznania emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.
- **renta inwalidzka** – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
  - przed ukończeniem 18 lat,
  - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 lat,
  - w trakcie szkolenia w szkole dokształcającej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

- **świadczenie jednorazowe dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych** przysługuje żołnierzom zatrudnionym w bataliach przymusowo zatrudnionych w latach 1949–1959 albo żołnierzom z lodu 1 marca 1949 r. w wielkościach oraz w kopalniach węgla kamiennego, głuchoniemotach. W ceo rozpatrzenia świadczenia należy złożyć wniosek wraz z świadczeniem następnie na wniosek Wojewoda Małata Gdańska. Przyznanie dodatku następuje na wniosek Uzupełnień powiedzałjący rodzaj i okres wkonywanego przymusowego zatrudnienia w ramach służby zastępczej. Świadczenia przysługuje wkosie dodatku kombatanckiego i podlega dowyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym ulega dowyższeniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent – od miesiąca, w którym jest przepowadzana waloryzacja.

Podstawa prawna: art. 90 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela.

- **dodatek weterana poszkodowanego** ustala się w przypadku weterana poszkodowanego uprawnionego do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej – wniosek rozpatrywany jest przez właściwy organ emerytalno-rentowy wypłacający. Weteranem poszkodowanym jest osoba, która na podstawie ściśnowania uzyskała w działaniach poza granicami państwa (np. w misji pokojowej lub uczestnicząc w ćwiczeniach wojskowych) i doznała uszczerbku na zdrowiu w następstwie: wypadku pozostającego w związku z utratą działania lub chorobą bądyłej, ściągań tabuncz